

UN COMPROMÍS DE LES CIUTATS EN LA CONSTRUCCIÓ D'UNA EUROPA SOLIDÀRIA, TOLERANT I SEGURA

Conferència europea celebrada a Barcelona, el desembre del 1997

L'any 1987 l'Ajuntament, en col·laboració amb la Conferència Permanent de Poders Locals i Regionals d'Europa, va organitzar la primera conferència europea sobre prevenció de la inseguretat urbana. En el marc d'aquella conferència es van tractar els principals temes que afectaven les ciutats i les polítiques públiques de seguretat: el desenvolupament social dels barris i la participació social, les experiències i polítiques de recuperació de les víctimes i els delinqüents, els mètodes de coneixement de la realitat i els bancs de dades de justícia criminal, el paper de la policia i la seva relació amb la comunitat, el paper del medi urbà i de l'urbanisme en la creació de condicions de seguretat, i la relació entre l'abús de drogues i la delinqüència.

Els treballs i debats d'aquella conferència ven ser de gran importància, tant pel que fa al desenvolupament posterior de polítiques i programes de prevenció i seguretat en el marc local, com per a la definició de quin ha d'ésser el rol de les ciutats en un àmbit, el de la seguretat, que tot hi haver estat patrimoni quasi exclusiu dels governs centrals no podia menysprear l'obligada aportació d'una administració pública, la local, a la qual de forma reiterada els ciutadans i ciutadanes reclamen una resposta en la proximitat dels problemes de la societat urbana. Per altra banda, cal dir que les conclusions de l'esmentada conferència varen ser incorporades a la Carta Urbana Europa.

Deu anys després, els canvis produïts a Europa i la seva àrea d'influència aconsellen una revisió i actualització dels parà-

metres sobre els quals les ciutats estructuren i desenvolupen les seves estratègies i polítiques d'intervenció. Així doncs, l'Ajuntament va proposar al Fòrum Europeu per a la Seguretat Urbana i a la Cambra de Poders Locals i Regionals d'Europa la celebració d'una nova conferència per debatre aquesta nova situació i les línies necessàries de cara als propers deu anys.

Fruit de l'acord amb aquestes institucions, els dies 4 i 5 de desembre es va celebrar a la nostra ciutat la conferència europea sobre prevenció de la inseguretat: "Un compromís de les ciutats en la construcció d'una Europa solidària, tolerant i segura".

Aquí presentem el text de la Declaració aprovada, acompanyat per la síntesi dels treballs de la Conferència.

Declaració de Barcelona

1. Les ciutats reunides a Barcelona declaren el seu compromís en la construcció d'una Europa més solidària, tolerant i segura, que assumeixi la consolidació de la seguretat com un bé col·lectiu. En aquest sentit entenen que les polítiques locals europees de seguretat han d'operar d'acord amb una dualitat: la proximitat en la resposta i la globalitat que exigeix l'existència d'un territori continental amb paràmetres culturals i de construcció política comuns.

2. Aspectes que amb l'acceptació de la diversitat de les situacions, la multiplicitat de les aproximacions a allò social i la complexitat en la resposta, han de consolidar la política europea local de prevenció de la inseguretat.

3. En aquest sentit conclouen que és necessària una política que reforci el paper dels poders locals en la consolidació de polítiques de desenvolupament social, i que aquestes han d'in-

corporar la prevenció com a element estratègic central. Com a conseqüència d'això, la participació dels ciutadans en el disseny i el desenvolupament de polítiques de prevenció requereix el reconeixement i l'acord sobre els rols i l'acceptació del principi de corresponsabilització.

4. Les ciutats han de facilitar polítiques d'aproximació de l'administració de justícia al medi urbà i de promoció de l'accés dels ciutadans, amb la finalitat de transformar la resposta del sistema judicial. Entenen que la Justícia de Proximitat ha de ser un sistema globalitzador en la resposta pública a la resolució dels conflictes; en aquest sentit el sistema pot englobar estructures de l'àmbit judicial (jutjats de pau) i altres d'àmbit extrajudicial (conciliació, mediació, etc.). L'administració de justícia, com a servei públic, ha d'estar sotmesa als mateixos criteris d'eficàcia, equitat i proximitat.

5. També cal impulsar mecanismes de cooperació entre les administracions locals i entre aquestes i les d'àmbit europeu. Aquests mecanismes de cooperació han de garantir:

- La creació d'una base de dades de bones pràctiques i de programes de prevenció de la inseguretat.

- La consolidació dels coordinadors locals de seguretat, que per la seva estratègica posició en el centre de les relacions entre els ciutadans i els serveis, són garantia d'intervencions des d'una perspectiva de transversalitat i proximitat, i trenquen el monopoli intel·lectual i corporatiu en les respostes.

- Per aconseguir aquesta finalitat és fonamental dotar-los d'una formació que potencii un projecte que, encara que basat en paràmetres culturals diversos, permeti respostes comunes

en el compromís de la construcció d'una Europa reconeguda pels seus ciutadans.

6. Les polítiques de seguretat han de potenciar la creació de coalicions locals, l'elaboració de diagnòstics locals de seguretat, l'avaluació de programes i polítiques de comunicació entre les administracions i els ciutadans.

7. Finalment, es demana a les ciutats europees una resposta positiva a la declaració final de la cimera dels caps d'Estat del Consell d'Europa que va tenir lloc l'octubre de 1997, que va fer de la lluita contra la delinqüència una de les seves prioritats.

Barcelona, 4 i 5 de desembre de 1997.

Síntesi dels treballs de la Conferència

• Amb motiu de la Conferència Europea "Un compromís de les ciutats en la construcció d'Europa solidària, tolerant i segura" s'han reunit a Barcelona, els dies 4 i 5 de 1997 representants de ciutats i institucions europees, alcaldes, regidors, directius, funcionaris de policia, jutges, professionals del benestar i representants d'altres disciplines.

• La conferència ha estat organitzada per l'Ajuntament de Barcelona en col·laboració amb el Consell de Seguretat Urbana, el Fòrum Europeu per a la Seguretat Urbana i sota el patrocini del Congrés de Poders Locals i Regionals del Consell d'Europa.

• La conferència s'ha articulada al voltant de tres àmbits de discussió:

- l'aproximació de l'administració de la justícia al medi urbà: les alternatives a l'actual sistema de punitat,

- la participació dels ciutadans en el disseny i la gestió de polítiques de prevenció de la inseguretat,

- els coordinadors locals de seguretat com a referents d'una resposta pròxima als conflictes. Una formació europea per a la prevenció.

• La Conferència s'inscriu en el procés de definició del rol dels poders locals i regionals en les polítiques de prevenció i seguretat públiques, després d'una dècada de desenvolupament d'aproximacions i recerca de solucions als fenòmens d'inseguretat de les ciutats.

• La Conferència vol palesar el paper rellevant que, en aquest llarg procés, han tingut tant el Congrés de Poders Locals i Regionals d'Europa com el Fòrum Europeu per a la Seguretat Urbana.

• La Conferència recorda que des de la primera trobada, que va tenir lloc a Estrasburg l'any 1986, organitzada pel Congrés de Poders Locals i Regionals d'Europa, s'han realitzat diverses con-

ferències i trobades, d'àmbit europeu i internacional, en les quals s'han debatut els principals problemes a què els poders locals i regionals haurien de donar resposta.

• Manifesten que, vista la realitat de les ciutats, una de les qüestions que més afecten el seu desenvolupament harmònic és la referida a la seguretat/inseguretat, i de manera especial a la percepció que en tinguin els seus habitants.

• Que a causa d'aquesta dualitat, les polítiques de seguretat han d'assentar-se en una doble perspectiva: el control sobre l'activitat il·lícita i polítiques adreçades a la modulació de la percepció d'inseguretat.

• Que és necessària la incorporació dels ciutadans en el disseny de polítiques actives de prevenció de la inseguretat, en aquest sentit consideren que les grans opcions governamentals i legislatives tindran èxit en la mesura de l'apropiació social que en facin els ciutadans.

- Manifesten que la seguretat com a bé col·lectiu ha de gestionar-se des de paràmetres de consens polític i institucional.

- En aquest sentit manifesten dos aspectes fonamentals per a la política de seguretat i prevenció: per una banda l'espai on es produeixen els conflictes, el territori conegut i reconegut pels ciutadans, allà on han de posar-se els recursos humans i materials per gestionar la seva resolució; i per altra la necessitat d'aproximar a la comunitat la resolució d'aquests conflictes.

- En la gestió dels conflictes es fa més palesa la necessitat de proximitat en la resposta, i aquesta ha de tenir en compte les diferents apreciacions col·lectives i ha de ser capaç de modular les intervencions públiques. Subsidiarietat i proximitat en la resposta són fonamentals.

En l'àmbit de la justícia de proximitat

- Manifesten que els últims anys han anat sorgint, a les ciutats europees, noves tipologies —algunes clarament delictives, encara que la majoria poden ser tipificades com transgressions normatives— que modifiquen substancialment la situació de la seguretat i la representació social que en tenen els ciutadans; també sembla evident que la acumulació d'aquests impactes pot distorsionar la vida social de les ciutats.

- Palesen que, actualment, l'administració de justícia rep una pressió qualitativa i quantitativa difícilment suporta-

ble, cosa que fa preveure que d'aquí a poc el sistema de justícia arribi al col·lapse, la qual cosa comportaria la desprotecció i la desconfiança dels ciutadans envers les institucions.

- En aquest sentit, no es pot oblidar l'especial situació de la justícia —com a garantia i últim recurs— en la base de la confiança dels ciutadans en el sistema democràtic. Així doncs, no és estrany que els governs locals es plantegin línies d'intervenció dirigides cap a polítiques reequilibradores de l'accés a la justícia i de reducció de la judicialització de la vida de les ciutats.

- Entenen que la funció de l'administració de justícia ha de ser quelcom més que la correcció punitiva de les transgressions, ha de coadjuvar a restablir la relació social distorsionada pel delictes i/o la transgressió. És necessària una recerca de sistemes alternatius a la punitat actual; la pena ha de retrobar els seus aspectes socialitzadors i formatius, especialment en els casos que hi estiguin implicats els joves.

- Manifesten que, tot i que les ciutats no tenen atribuïdes competències en matèria d'administració de justícia, sí que poden i han de complementar i coadjuvar l'aproximació de la justícia al medi urbà; el coneixement que els governs de les ciutats tenen de les necessitats dels ciutadans que resideixen als seus respectius territoris i de les limitacions dels serveis públics —l'administració de justícia n'és un dels principals— poden ajudar a recompondre la relació entre els ciutadans i l'administració de justícia.

- Entenen que la Justícia de Proximitat ha de ser un sistema globalitzador en la resposta pública a la resolució dels conflictes, en aquest sentit el sistema pot englobar estructures de l'àmbit judicial (jutjats de pau) i altres de l'àmbit extrajudicial (conciliació, mediació, etc.). Un sistema no orgànic que es hauria d'intervenir en l'àmbit dels conflictes que es generen a la ciutat.

- Manifesten que les ciutats han de desenvolupar polítiques d'aproximació de l'administració de justícia al medi urbà i de promoció de l'accés dels ciutadans a la justícia, que permetin transformar l'operativa del sistema de justícia i reduir l'impacte dels conflictes en la vida social.

- Les ciutats creuen que l'administració de justícia ha d'estar situada en l'àmbit del poder judicial; no obstant això, no renuncien a treballar per l'optimització del seu funcionament, per un apropament de la justícia a la ciutat i per millorar-hi l'accés dels ciutadans; així doncs, creuen que és possible desenvolupar polítiques de:

- apropament de l'administració de justícia als territoris,
- promoció de la justícia de pau,
- estructuració d'un sistema de mediació i conciliació de conflictes en l'àmbit comunitari,
- impuls d'una cultura desjudicialitzadora de la vida social,
- corresponsabilització dels ciutadans en la resolució dels seus propis conflictes,
- impuls de la participació social.

En l'àmbit de la participació dels ciutadans

- Reiteren la necessitat d'incorporar la societat civil al desenvolupament de polítiques de prevenció de la inseguretat.

- Manifesten que, encara que és cert que en l'última dècada les administracions locals han desenvolupat polítiques actives d'impuls de la participació dels ciutadans en els àmbits de seguretat i prevenció de la delinqüència, també és veritat que avui el nivell de compromís de la societat permet un avenç qualitatiu. En aquest sentit és necessari impulsar noves formes de relació més proactives, en les quals els ciutadans trobin resposta a la seva voluntat d'implicació en el desenvolupament social.

- Entenen que la participació dels ciutadans en el disseny i el desenvolupament de les polítiques de prevenció demana el reconeixement i l'acord sobre els rols i l'acceptació del principi de corresponsabilitat. També és necessari valorar la capacitat de les associacions i entitats cíviques en el diagnòstic i la prioritització de les polítiques i necessitats de la col·lectivitat.

- Declaren que el desenvolupament d'una participació social proactiva té com a objectiu principal modificar les dinàmiques clàssiques d'intervenció, que es limiten a posar en contacte els malalts amb els terapeutes, els delinqüents amb els policies i els marginats amb els treballadors socials.

- Manifesten que la finalitat d'aquest plantejament és afirmar els

continguts d'una nova estratègia en relació a la delinqüència, els conflictes i la seguretat, davant de les deficiències i fracassos de models que es resignen a actuar quan el dany ja s'ha produït: els que se centren en la repressió o els que prioritzen l'assistència als sectors marginals.

- Declaren, tanmateix, que les estructures de participació deixen sense veu un nombre important de ciutadans menys actius però al mateix temps més necessitats d'una vinculació a polítiques públiques. S'ha de continuar la recerca d'espais o sistemes alternatius per a aquests segments de població.

- Declaren la necessitat d'establir espais de participació, discussió i concertació entre les administracions públiques —en especial les de proximitat— i els ciutadans, en els quals puguin explicitar-se els models d'intervenció.

En l'àmbit dels coordinadors locals de seguretat i la formació europea per a la prevenció

- Destaquen que la complexitat de les respostes als actuals fenòmens d'inseguretat exigeix una aproximació que tingui en compte la relació entre els seus aspectes objectius i la construcció social a cada territori: és en l'àmbit de la inseguretat on apareix més clar i necessari el criteri de subsidiarietat en la resposta.

- Aquesta complexitat també implica, sovint, incorporar l'actuació de diferents àmbits i serveis tenint en compte

les diferents realitats dels territoris on es produeixen les demandes socials, i és en l'elaboració d'aquesta resposta on es justifica la necessitat d'un referent, tant per als ciutadans com per als professionals dels diferents serveis.

- Els coordinadors locals de seguretat i/o prevenció, per l'especial lloc que ocupen en l'organització de la ciutat, justament al centre de les relacions entre els ciutadans i els serveis, han de permetre el desenvolupament de referents comuns.

- Acorden que aquestes noves figures han de potenciar les respostes des de la perspectiva de la transversalitat i en proximitat, trencant el monopoli intel·lectual i corporatiu en les respostes. Aquestes s'han de construir a través del diàleg, la confrontació de les idees i dels interessos, i han de tenir en compte la capacitat de respostes globals i multidisciplinàries que té la ciutat com a organització comuna i col·lectiva.

- Les noves formes de la delinqüència i de les transgressions, els nous espais públics de les ciutats, els joves i les modificacions de la seva relació amb les adults, la protecció de la infància, la xenofòbia i el racisme són aspectes comuns a les ciutats europees, que incideixen en una determinada construcció social de la inseguretat i la delinqüència a què hem de donar resposta.

- La recerca de mètodes i sistemes de treball nous, tant pel que fa a l'anàlisi com a l'estructuració dels sistemes de relació i de comunicació entre les serveis i els ciutadans, exigeixen un esforç en la

construcció dels paràmetres formatius de les noves figures que estem plantejant.

- Es feliciten pels processos formatius realitzats, tant pel Fòrum Francès per a la Seguretat Urbana com per algunes ciutats, en aquest sentit manifesten la necessitat d'obtenir línies de finançament europeu amb l'objectiu d'elaborar un projecte formatiu que potenciï els paràmetres culturals i resposta comuna.

Finalment, les ciutats reunides a Barcelona declaren el seu compromís en

la construcció d'una Europa més solidària, tolerant i segura, que s'inscriu en la consolidació de la seguretat com un bé col·lectiu, de tots. En aquest sentit les polítiques locals europees de seguretat han d'operar sobre la base de la dualitat de la proximitat en la resposta i de la globalitat que exigeix l'existència d'un territori continental amb paràmetres culturals i de construcció política comuns.

La política de seguretat ha de tenir com a punts forts la creació de coalicions locals, l'elaboració d'un diagnòstic de local de seguretat, l'avaluació dels pro-

grames, una política de comunicació entre les administracions i els ciutadans. Aspectes que sota l'acceptació de la diversitat de les situacions, la multiplicitat de les aproximacions en allò social i la complexitat en la resposta, consolidin la política europea de prevenció de la inseguretat. 